

ת.ד. 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת משפטים תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 418

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שעדים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

'יהללך זר ולא פיר'...

מפעם לפעם אני פוגש אנשים שבמקום תפלתם הקבוע יש להם קביעות לומר ברכות השחר בחרבותא. אולם כאשר הם מגיעים למקום זר, רגשי הבושה גוברים עליהם והם מתביישים לפנות לאדם שאינו מכר להם כדי לבקש ממנו לברך בפניו ובכך להמשיך את קביעותם.

ואני עומד ותמה: אמת היא כי מדרך הטבע בקשת טובה אישית מאדם זר פרוכה באי נעימות, אולם האם פאן זו 'בקשת טובה'?! הלא בכך שאתה פונה לאדם אתה מוכה אותו בכמה וכמה אמונים שהוא לא היה זוכה לענות בלעדך, ואף כי בד בבד גם אתה נהנה מכך שבכוחך משלמות בעניית אמו, הרי זאת בחינת 'זה נהנה וזה נהנה'.

יתרה מזאת, הנסיון מוכיח כי יתכן מאד שהאדם שאתה פנה מתבייש ממנו, משתוקק גם הוא לבקש ממך לענות אמן אחר ברכותיו, ונמנע מכך מחמת הבושה...

באופן אישי אני מתבייש מדבריו מפלחי הלב של הצדיק רבי יעקב קטיגא מחוסט, בספרו 'רחמי האב' (אות נ) שבו הזהיר את בניו: "להזהר מאד בעניית אמן, כי מה יענה ליום פקדה כשישאלוהו: 'למה לא ענית אמן - מה עבודה היא?!' ועל זה בא הרמז (תהלים פג ז): 'מלא פניהם קלון' - סופי תבות אמן". כלומר: מי שנמנע מעניית אמן, סופו להתבייש ביום פקדה...

אפשר להוסיף נפך לדברים על פי הפסוק בשיר השירים (ד ח): "תשורי מראש אמונה מראש שניר וחרמון ממענות אריות מהררי גמרים". ראשי התבות: "אריות מהררי גמרים" הם 'אמן', מכאן עלינו ללמד כי המבקש להדר בעניית אמן פראוי, עליו להיות לשים כף 'גבור פארי' - להשכים מקדם לבית הפנסת, ועז פנמר' - שלא להתבייש לבקש מפל אדם לענות אמן אחר ברכותיו.

בקריאת 'וגרוממה שמו יחדו',

שבת שלום,

298 213 מחוברת 111

תפלת 'יום או יומים'

"אך אם יום או יומים יעמוד לא יקם כי כספו הוא" (כא כא)

דרש רבי יוסף אב"ד פוזנא: אדם שבמטהו כל ימות השנה התפלל ללא פנות הלב, ו"אף" - רק, "אם יום או יומים" - ביום הכפורים או בשני ימי ראש השנה, "יעמד" - בתפלה פראוי, "לא יקם" - בל יחשב שבכך תהיה לו תקומה ורוחה, "כי כספו הוא" - שכן התנהגותו מוכיחה שהתחזקותו בתפלה בימים אלו מוכיחה רק כדי לזכות להכתב בספר פרנסה טובה.

לעמית זאת בעל האמרי יוסף מספינקא היה דורש פסוק זה כך: "אף אם יום או יומים יעמד" - גם מי שבכל השנה אינו מתפלל פראוי, ורק ביום הכפורים ובשני ימי ראש השנה מתפלל פראוי, "לא יקם" - לא ימנעו במרום משמיעת תפלתו כנקמה על כך שבכל השנה אינו מתפלל פראוי, "כי כספו הוא" - שכן טרדתו בפרנסת משפחתו היא הגורמת לכך שהוא אינו מתפלל פראוי ביתר ימות השנה (נחל קדומים [לח"ד א]: [קוטי אמרי יוסף]).

'פעליו עמו' בברכת הפהנים

"אם בעליו עמו לא ישלם אם שכיר הוא בא בשכרו" (כב ז)

מעשה בכהן שבקש לחלץ נעליו כדי לברך ברכת פהנים. כיון שנעליו היו יקרות ערך בקש משכנו היושב לצדו שישמר עליהן, והלה הבטיחו שישמר עליהן. ברדתו מהדוכן נוכח לראות כי הנעלים נגנבו, והוא תבע מהשומר שישלם את מחיר הנעלים בטענה שפשע בשמירתן. רבי ירחם זאב צ'כוביץ מרבני לומזה פטר את השומר מלשלם, שכן בגמרא (ב"מ צא א) מבאר שרב המשעבד ללמד את תלמידו תורה נחשב לגביהם כשומר שבבעליו עמו. ואף כהן זה, כיון שבטענת הסכמת השמירה, היה משעבד לברך את המתפללים ובכללם השומר, נחשב כבעליו עמו ביחס לשומר, והרי הלכה היא ששומר שבבעליו עמו פטור אף אם פשע בשמירתו (רמב"ם שכירות א ג).

אולם בשם הגר"ח מניבסקי הובא שאין זו סבה לפטור את השומר שכן בשונה מרב שיכול היה שלא ללמד

את תלמידיו, ובבחירתו ללמדם נחשב הוא כעוסק עמו במלאכת הלמוד, הנהן מחיב מצד עצמו לברך את העם. וכיון שעקר סבת עלייתו לדוכן היתה כדי לקים את חיובו, אינו נחשב לגבי המתפללים כבעליו עמו (תורת ירחם ח"ג סי' א; כל משאלותיך עמ' תנז).

חמור המקבל בשם שגדול העונה

"לא תשא שמע שוא אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס" (כג א)

מפסוק זה למדו חכמים (פסחים קיח א) שאסור לאדם להאמין ולקבל דברי לשון הרע הנאמרים על זולתו. הרמב"ם (דעות ז ג) כתב שבגלשון הרע ענישו של המקבל חמור יותר מענישו של המספר, ובאר המהרש"ל (עמודי שלמה ל"ת ט) שזהו לפי שבאמצעותו נגמר ונשלם האסור.

רבי דוד קוויאט מראשי ישיבת מיר בארצות הברית הסביר את הדברים על פי באורו של רבנו בחיי (שמות יד לא) למאמר חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך", שהסבה שמעלת העונה גדולה יותר היא לפי שהמברך המעיד בברכתו על מלכות ה' אינו אלא כעד אחד, ובהצטרפותו של העונה 'אמן' נשלמת העדות כעדות של שני עדים.

אף בענין לשון הרע, המספר אינו אלא כעד אחד. ומי ששמע את דבריו וקבלם, נעשה בכך כעד שני המעיד על גנותו של נשוא הספור, ובכך קבלה העדות תקף. וכפי ששכר העונה אמן גדול מהמברך, כך ענישו של השומע לשון הרע גדול מעניש המספר (ספ"ק דוד מצרע אות לח).

'מאה ברכות' מסגלות לשמירה

"הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכנתי" (כג כ)

סופי התבות: "מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך" - בגימטריה מאה. ללמדנו כי בזכות אמירת מאה ברכות מדי יום, מבטחת לישראל שמירה מיוחדת מפל צרה וצוקה (קטרת סמים [לר"א טנגובים, ורשה תרל"ט]).

חנוך לתפלה בחמשים דולר...

עצמם מיום זה והלאה להקדים לבית הכנסת. עם סיום הדרשה קם אחד מהשומעים, יהודי מכבד שנכח במקום והדברים חוצבי הלבבות עשו עליו רושם רב. הוא הכריז ברב התלהבות בפני קהל הבחורים המשתתפים, כי לאחר שפלם זכו לשמע דברים כה נלהבים בגדל מעלת ההשקמה לבית הכנסת הוא החליט לתרם מכיסו חמש מאות דולר. את הסכום הוא חלק לאחר צאת השבת בין עשרת הבחורים הראשונים שיתיצבו מחר בבקר בבית הכנסת - חמשים דולר לכל אחד.

מספר רבי גמליאל: "עם סיום הדרשה הבחנתי בזוית עיני באב ובנו הילד שגם הם נכחו בה. והנה, לאחר שנשמעה ההכרזה על המענק שיחלק מחר בין עשרת הראשונים, שמעתי את האב אומר לילדו בטון מאכזב: 'חבל שאנחנו לא 'בחורים', אלו היינו בחורים היינו יכולים ביחד להרויח מחר מאה דולר... והרי אתה יודע שמאה דולר זה הרבה כסף..."

לאחר שהסתים המעמד, לא יכלתי שלא להעיר לאותו האברך על דבריו שנאמרו בתם לב. קראתי לו לצד, כדי שבנו הילד לא ישמע ולא ירגיש חלילה, והערתי לו כי יתכן שהדברים שהשמיע באזני בנו הילד עלולים לפגוע חלילה בחנוכו. אמרתי לו כי לדעתי הילד הבין מתוך דבריו שבשביל מאה דולר כדאי ומשתלם לו להיות מעשרה ראשונים, ואלו עצם העבדה שמדבר בהלכה פסוקה בשלחן ערוך ובטור אף מופיע ששכר הבטחתה בצדה, אינה מספיקה כדי לגרם לו להיות מעשרה הראשונים. אמרתי לו כי לדעתי מפליטת פה שכזו יכולות הילד להתחנף לזלזל חלילה בדברי השלחן ערוך, ועל כן כדאי לו מאד לתקן את רשם דבריו.

מה רבה היתה שמחתי כאשר כמה דקות לאחר מכן ראיתי את האב ממתיק שיחה עם בנו בנעם שיח על גדל מעלתו וכחו של מרן השלחן ערוך ועל האמונה השלמה שאנו מאמינים בכל מלה ואות הפתובות בו. האב האריך בשיחה עם בנו ולבסוף אמר לו כי בודאי ראוי שיקימו יחדו את פסק השלחן ערוך בענין עשרה ראשונים, אף על פי שאת חמשים הדולרים לא יקבלו...

אף למותר לציין כי למחרת בבקר היו האב ובנו הילד מהראשונים שבפערת הראשונים, בהקדימם לתפלה שלא על מנת לקבל פרס כלל.

כריות והלבבות היו פתוחים לרוחה, נעמד הרב שליט"א לשאת דברים בפני הבחורים. את דבריו הקדיש במיוחד לנושא שהיה קרוב ללבו, נושא הטעון תקון כמעט בכל אתר ואתר.

רבי גמליאל דבר על נושא ההקדמה לתפלה. הוא האריך והביא בפני הנאספים אמרות וספורים מפי גדולים וצדיקים על אודות חשיבות ההקדמה לתפלה, כאשר מכלם עולה כאחד המסר הברור: המגיע לתפלה בזמן מוכיח בכך שאינו מתיחס לתפלה כמשא וכ'מצות אנשים מלמדה'. הוא חפץ בקרבת ה', ומתוך שהוא מתיחס לתפלה ברצינות, הוא משכים לבוא לתפלה, ובכך הוא גורם נחת רוח ליוצרו ודבק בו.

"כאשר מגיעים לתפלה מאחר, הרי זה כבר ממש זלזול נורא בתפלה", זעק הרב בכאב, והוסיף וצטט אמרה כואבת השגורה בפי העם, כי "כאשר האב מגיע לתפלה ב'ברוך שאמר', הרי שבנו כבר גיע ב'וברך דויד', ואלו הנכד יבא ל'נשמת'..."

הוסיף ואמר רבי גמליאל: "ישנם רבים בזמננו ה'הופכים את העולם' כדי למצא סגלות לישועה, מהן סגלות שאין להם מקור ומהן גם סגלות חשובות ומקבלות כדגמת אמירת 'פרק שירה' במשך ארבעים יום ברצף, תפלה במקום המקדש במשך ארבעים יום, אמירת 'שיר השירים', 'נשמת', 'פרשת המן', תפלתו של רבי מאיר מאפטא ועוד כהנה וכהנה. סגלות אלו הן בודאי חשובות ויקרות, כולן אהובות וכלן ברורות, אולם בשלחן ערוך אינן

מזכרות.

לעמתן ישנה סגלה אחת גדולה ונשגבה עד מאד. סגלה זו הזכרה במפרש ואף נפסקה להלכה בשלחן ערוך בהלכות תפלה (או"ח צ יד) וזה לשונו: "שכים אדם לבית הכנסת כדי שימנה עם העשרה ראשונים. ובטור (שם) הוסיף והביא על כך את דברי הגמרא בברכות (מז ב): 'אמר רבי יהושע בן לוי: לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שיזכה וימנה עם עשרה ראשונים, שאפלו מאה באים אחריו - קבל עליו שכר כלם', וכן את המובא בגמרא (שם חא) שרבי יהושע בן לוי צוה לבניו שיקדימו לבית הכנסת ויאריכו לשהות בו, כי בכך מבטח להם שיאריכו ימים בטובה".

הרב האריך והפציר בנאספים לקבל על

את הספור שלפנינו ספר אחד המיוחד מצדיקי ירושלים, הלא הוא הגאון הצדיק רבי גמליאל הפהו רבינוביץ שליט"א, מראשי ישיבת 'שער השמים'. יש בספור זה כדי ללמד על ערכו של חנוך להקדמה לתפלה, שהמשג 'דגמה אישית' יכול בהחלט להוסיף לו נפך ולהשרישו בנפש הילד.

'שבת התאחדות' - משג שהפך בשנים האחרונות לנחלתם של רבים, משפחות, ישיבות וקהלות. מי שזכה לחוות את טעמה יודע שאין כמו 'שבת התאחדות' כדי לקרב לבבות, לאחד נפשות, ויבד בבד גם

הוא הכריז ברב התלהבות בפני קהל הבחורים המשתתפים, כי לאחר שפלם זכו לשמע דברים כה נלהבים בגדל מעלת ההשקמה לבית הכנסת הוא החליט לתרם מכיסו חמש מאות דולר.

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

להטמיע מסרים ורעיונות חשובים שילוו את המשתתפים לארוך ימים ואף שנים.

היה זה בשבת התאחדות שנערכה ברב פאר והדר באחת משבתות החורף בשוב 'קרית יערים', שבה היה נוכח הגאון הצדיק רבי גמליאל הפהו רבינוביץ מירושלים. לצורך קיום שבת ההתאחדות נשכר מתחם ארוח מרוח ומפאר כדי להכיל את המשתתפים הרבים.

גלת הכותרת של 'שבת ההתאחדות' היה מעמד הישיבת אחים' שנערך בליל שבת קודש באולם הכנסים המרכזי במקום. המעמד יועד בעיקרו לבחורי הקהלה, אולם השתתפו בו גם לא מעט אברכים וילדים.

בעצומו של הישיבת אחים' לצד השלחנות הערוכים בטוב טעם, כאשר האזנים היו

בְּרַכַּת 'קִדְשֵׁי הַשֵּׁם'

מֵהוּת הַבְּרָכָה

בְּרָכָה זוֹ הִיא הָאֲחֵרוֹנָה מִבֵּין שְׁלוֹשׁ בְּרָכוֹת הַשֶּׁבַח הַפּוֹתַחוֹת אֶת תְּפִלַּת שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה. שְׁלוֹשׁ הַבְּרָכוֹת הֵלְלוּ נְחֻשְׁבוֹת כְּבָרְכָה אַחַת, לְפִי שְׁמִטְרַתָּ מִשְׁתַּפֵּת - לְסֵדֶר שִׁבְחוֹ שֶׁל מְקוֹם קִדְשׁ הַבְּקָשׁוֹת (רמ"א קיד ו; 'מִשְׁנֵה בְרוּרָה' שֵׁם לג).

בְּרָכוֹת אֵלוֹ מְשַׁתְּפוֹת אֶף בְּכָּה שֶׁבְּכָל מְזֶכֶר הַתָּאֵר 'מִלְּךָ' בִּיחֹס לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סְמוּךְ לְחִתִּימַתּוֹ: בְּבְרַכַּת אָבוֹת - 'מִלְּךָ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמִגּוֹן'; בְּגְבוּרוֹת - 'מִלְּךָ מִמִּית וּמְחִיֵּה וּמְצַמִּיחַ יְשׁוּעָה', וּבְבְרַכָּה זוֹ - "כִּי אֶל-מִלְּךָ גָּדוֹל וְקִדּוֹשׁ אַתָּה". בְּטַעַם הַדָּבָר בָּאֵר הָאֲבוּדְרָהִם (שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה) שֶׁיֵּשׁ לְבְּרָכוֹת אֵלוֹ חֲשִׁיבוֹת מִיחַדָּת אֶף בְּכָּה שֶׁשְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת נִרְמְזוּ בְּחִתִּימַתּוֹ; 'מִגּוֹן אֲבָרְהָם' - כְּנֶגֶד אֲבָרְהָם. 'מְחִיֵּה מֵתִים' - כְּנֶגֶד יִצְחָק, שֶׁהִחְיָהוּ ה' בְּכָּה שֶׁעָצַר בְּעַד אֲבָרְהָם מִלְּשׁוּחֲטוֹ אַחַר שֶׁהִמְאָכְלָת כָּבֵד הִיְתָה אַחֲזָה בִּידוֹ, וְכִבֵּר הִיָּה חָשׁוֹב כְּמַת. וְהָאֶל-קִדּוֹשׁ' כְּנֶגֶד יַעֲקֹב שֶׁזָּכָה לְהַקְדִּים בְּיִשְׂרָאֵל זֶרַע שֶׁכָּלוּ קִדְשׁ, שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּזֵרְעוֹ פְּסוּל כָּלָל ('אֲבוּדְרָהִם' תְּפִלַּת שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה).

מְקוֹר הַבְּרָכָה

הַבְּרָכָה הַשְּׁלִישִׁית בְּסֵדֶר בְּרָכוֹת 'שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה' מְכַנֶּה בְּפִי חֲכָמִים (מְגִלָּה יז ב) 'קִדְשׁוֹת'. חֲכָמִים (שֵׁם) לְמִדּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר בְּרַכַּת קִדְשֵׁי ה' מִהִפְסוּק בְּתַהֲלִים (כט ב): "הִבּוּ לָהּ כְּבוֹד שְׁמוֹ הַשְּׁתַּחֲוֹ לָהּ' בְּהִדְרַת קִדְשֵׁי". פְּסוּק זֶה נִכְתָּב לְאַחַר הַפְּסוּק הָרִאשׁוֹן בְּזִמְמוֹר, הַרְמוֹז לְבְּרָכוֹת אָבוֹת וּגְבוּרוֹת, וּמִכָּאן שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר קִדְשֵׁי ה' לְאַחַר אָבוֹת וּגְבוּרוֹת.

טַעַם לָכֵּה שֶׁיֵּשׁ לְהַסְמִיךְ אֶת בְּרַכַּת קִדְשֵׁי ה' לְבְּרָכוֹת אָבוֹת וּגְבוּרוֹת בָּאֵר הַכּוֹפְרִי (ג יח): לְאַחַר שֶׁאֵנוּ מְצַהֲרִים בְּבְרַכַּת אָבוֹת עַל הַבְּרִית שְׁכַרַת הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם אָבוֹתֵינוּ, וּבְבְרַכַּת גְּבוּרוֹת עַל הַיּוֹתוֹ מוֹשֵׁל בְּגְבוּרָה בְּנִבְרָאִים כָּלָם, עֲלוּל אָדָם לְחַשֵּׁב שֶׁיֵּשׁ, חֲלִילָה, קִשְׁר וְשִׁיכוֹת בֵּין הַבּוֹרָא לְנִבְרָאִים הַחֲמִרִים. לָכֵן, מְצַהֲרִים אֲנוּ בְּבְרָכָה זוֹ כִּי הַבּוֹרָא עֲצָמוֹ מְקַדֵּשׁ וּמְבַדֵּל מִכָּל עֲנִינֵי גּוֹף וְחַמֵּר וְאֵין לָנוּ כָּל הַשְּׂגָה בּוֹ וּבְרוֹמָמוֹתוֹ.

אֲמִידַת 'לְדוֹר וָדוֹר' בַּחֲזֵרַת הַשֵּׁ"ץ

יֵשׁ מִן הַרְאִשׁוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ (רמב"ם וְרוֹקַח שֵׁם, וְעוֹד) שֶׁשְׁלִיחַ הַצָּבוֹר אֵינוֹ אוֹמֵר בַּחֲזֵרְתוֹ אֶת בְּרַכַּת 'אַתָּה קִדּוֹשׁ' אֶלָּא אֶת בְּרַכַּת: 'לְדוֹר וָדוֹר נִגִּיד גְּדֻלָּה וְלִנְצַח נְצִיחִים קִדְשֵׁיךָ נִקְדָּשׁ וְשִׁבְחֵךָ אֶלְקִינוּ מִפִּינוּ לֹא יִמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֶל-מִלְּךָ גָּדוֹל וְקִדּוֹשׁ אַתָּה', וְכָּה נִהְגוּ הַמַּתְפַּלְלִים בְּנִסָּח אֲשֶׁכֶּנּוּ. לְדַעְתָּם, רַק שְׁלִיחַ הַצָּבוֹר אוֹמֵר נִסָּח זֶה וְלֹא הַיַּחֲדִיד. זֹאת מִשׁוֹם שֶׁהַיַּחֲדִיד אֵינוֹ אוֹמֵר קִדְשָׁה בְּתַפְלָתוֹ, וְלִפְיָכֵה תִקְנֵנוּ לוֹ כְּנֶגֶדָּה אֶת בְּרַכַּת 'אַתָּה קִדּוֹשׁ' שֶׁבָּה מְזִכְרִים ג' פְּעָמִים 'קִדּוֹשׁ' [אַתָּה קִדּוֹשׁ וְשִׁמְךָ קִדּוֹשׁ... הָאֶל-קִדּוֹשׁ"], כְּדִי שֶׁיִּשְׁלַשׁ קִדְשָׁתוֹ כְּמוֹ הַשֵּׁ"ץ ('כְּלָבוֹ ס' יא).

וְאוּלָּם מְדַבְּרֵי הַגֵּר"א (בְּבִאוּרוֹ לִישׁוּעִיהַ יב ו) מְשַׁמְעַ שֶׁבְּרַכַּת 'לְדוֹר וָדוֹר', נִאֲמַרְתָּ רַק בַּחֲזֵרַת הַתְּפִלָּה לְפִי שֶׁהִיא הַמְּשַׁבֵּחַ לְסֵדֶר הַקִּדְשָׁה, וְאוּלָּם הַיַּחֲדִיד שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר קִדְשָׁה אֵינוֹ יָכוֹל לְאוֹמְרָהּ, וְלִפְיָכֵה אוֹמֵר 'אַתָּה קִדּוֹשׁ' ('לְקוּטֵי מַהֲרַ"ח' סֵדֶר שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה).

מְבִינָה הַבְּרָכָה

עֲנִינָה שֶׁל בְּרָכָה זוֹ הוּא שְׁלִפִי שֶׁהַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קִדּוֹשׁ וְשְׁמוֹ קִדּוֹשׁ, לְפִיכָּה יִשְׂרָאֵל הַקִּדּוֹשִׁים מְהַלְלִים אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם, כְּפִתּוּב (תַּהֲלִים כב ז): "וְאַתָּה קִדּוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל" (סְדוּר 'דַּעַת קִדּוֹשִׁים').

רַבִּים מְהַרְאִשׁוֹנִים כָּתְבוּ (רמב"ם סֵדֶר תְּפִלוֹת, גִּסַּח בְּרָכוֹת הַתְּפִלָּה; פְּרוּשֵׁי סְדוּר הַתְּפִלָּה לְרוֹקַח' ס' מז בְּבְרָכָה זוֹ וְעוֹד) שֶׁיֵּשׁ בְּבְרָכָה זוֹ רַק תְּשַׁע תְּבוֹת עַד לְחִתִּימַתָּה: "אַתָּה קִדּוֹשׁ וְשִׁמְךָ קִדּוֹשׁ וְקִדּוֹשִׁים בְּכָל יוֹם 'הֵלְלוּךָ סֵלָה'. וְאוּלָּם הָאֲבוּדְרָהִם' (שֵׁם) כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְהוֹסִיף בָּהּ עוֹד שֵׁשׁ תְּבוֹת: "כִּי אֶל-מִלְּךָ גָּדוֹל וְקִדּוֹשׁ אַתָּה", וְכֵן הוּא בְּנִסָּח סְפָרְדִי. הָאֲשֵׁל אֲבָרְהָם' מְבוֹטְשָׁאֲטֵשׁ (ס' קיד) בָּאֵר שֶׁהַעוֹשִׂים כֵּן מְהַדְרִים בְּקִיּוּם מְצוֹת חֲכָמִים (פְּסָחִים קד א) לְהַזְכִּיר בְּבְרָכוֹת מַעֲיָן הַחִתִּימָה סְמוּךְ לְחִתִּימָה (שֵׁם).

בְּנֵינָת אָמוֹן

אַמֵּת שֶׁהַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קִדּוֹשׁ וְאֵין לָנוּ הַשְּׂגָה בְּקִדְשָׁתוֹ (סְדוּר 'הַנּוֹרָא הַשְּׁלֵם' שְׁמו"ע).

אַחַת שְׁאֵלָתִי

שְׁאֵלָה בְּהַלְכוֹת בְּרָכוֹת וְאָמוֹן

שְׁאֵלָה: שְׁלִיחַ צָבוֹר שֶׁטַעַה וְסִיִּים אֶת בְּרַכַּת 'אַתָּה קִדּוֹשׁ' מְבַלִּי לוֹמַר קִדְשָׁה, הֲאֵם יָכוֹל לוֹמַר קִדְשָׁה בְּמְקוֹם שְׁעוּמֵד אוֹ שְׁעֲלִיו לְחִזֹּר לְתַחֲלַת הַתְּפִלָּה?

הַשְּׁאֵלָה וְהַתְּשׁוּבָה מְעֵלוֹן פְּרִשְׁתׁ בְּשִׁלַּח:

הַשְּׁאֵלָה: פְּסַק הַרְמ"א (או"ח צו א) שֶׁאֵף שֶׁהַכֹּנֵה בְּבְרַכַּת 'אָבוֹת' מְעַכְבֵּת, מְכָל מְקוֹם מִי שֶׁלֹּא כּוֹן לֹא יִחְזֹר וְיַתְפַּלֵּל, שֶׁכּוֹן מְסַמְבֵּר שֶׁלֹּא יִכּוֹן אֵף בַּחֲזֵרְתוֹ. וְאוּלָּם כְּתוּבוֹ הַפּוֹסְקִים שֶׁיֵּשׁ אִפְּן שֶׁכּוֹן אֵדָם שֶׁלֹּא כּוֹן בְּאָבוֹת צָרִיךְ לְחִזֹּר וְלְהַתְּפַלֵּל, מַהוּ הַאֲפוֹן?

הַתְּשׁוּבָה: בְּשִׁלְחֵן עֲרוּף (או"ח צו א) כָּתַב שֶׁאֲסוּר לְמַתְפַּלֵּל לְאַחֲזוֹ בִּידוֹ כִּכְר אוֹ סִפִּין בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, שֶׁכּוֹן אֲחִיזָתָם מְבַטְלָת אֶת הַכֹּנֵה. וְכַתֵּב הַמִּשְׁנֵה בְרוּרָה' (צו ב ובשעה"צ שֵׁם) שֶׁמִּי שֶׁלֹּא כּוֹן בְּבְרַכַּת 'אָבוֹת' מִחֲמַת שֶׁאֲחִזוֹ כִּכְר אוֹ סִפִּין בִּידוֹ, יִנִּיחֵם מִיָּדוֹ וְיִחְזֹר וְיֹאמַר אֶת בְּרַכַּת 'אָבוֹת'. שֶׁכּוֹן בְּאִפְּן זֶה יִתְכוּן שֶׁבַּחֲזֵרְתוֹ יִכּוֹן, שֶׁהַרְי אֵין אוֹחֵז דָּבָר בִּידוֹ.

תְּשׁוּבוֹת נִתְּנוּ לְשִׁלַּח לְפָקִס
שְׁמִסְפֵּרוֹ 08-9746102
אוֹ לְכַתְּבַת הַמֵּייל: 9139191@gmail.com

בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכְוֵנָה אֶרֶץ
אִי"ה ש"ס י"ג וְהַדָּר
מִתְמַדִּים. הַהַגְרָלָה
תְּחִלָּתוֹ מִדִּי שְׁבִיעֵי בְיוֹם
שְׁלִישִׁי שֶׁלְאַחַר הוֹפְעַת
הַעֲלוֹן. הַתְּשׁוּבָה וְשֵׁם
הַזָּכָה יִפְרִסְמוּ אִי"ה
בְּעֵלוֹן פְּרִשְׁתׁ בְּשִׁלַּח.

הַזָּכָיִים בְּהַגְרָלָה שֶׁהַתְּמִימָה בֵּין שׁוֹלְחֵי הַתְּשׁוּבוֹת
לְשְׁאֵלָה שֶׁהוֹפִיעָה בְּעֵלוֹן פְּרִשְׁתׁ בְּשִׁלַּח הֵם:
מִשְׁפַּחַת פֶּז מְבִיתֵר עֲלִית

וְכֹאשֶׁר תְּקוּם מִן הַסֵּפֶר, תַּחֲפֵשׂ בְּאֲשֶׁר לְמַדְתָּ אִם יֵשׁ בּוֹ דָּבָר אֲשֶׁר תּוּכַל לְקַיְּמוֹ

די בשכר עניית אמן

על גדל מעלת השכר המגיע לעוני אמן נוכל ללמד מדרשת חכמים (אגדת בראשית עט) על הפסוק: "כחוט השני שפתותיך ומדברך נאה" (שה"ש ד ג) - "המדבר שבכם נאה לפני, על אחת כמה וכמה מי שבכם! ואיזה הוא המדבר? אלו עם הארץ שאינו יודעין לא לקרות ולא לשנות ולא לדרש, כמדבר שאינו מגדל פרות. והן נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ומברכין ברוך יוצר המאורות ומחיה מתים, שהוא ברא ומחיה מתים, והן עונים אחריו אמן, ואומרים מאמיניו אנו שהוא מחיה מתים, והוא שברא את העולם - אפלו אין בידי אלא שכר אמן זה, דים!"

וכבר כתב בעל הפלא יועץ' (ערך עניית אמן): "ואלו היו יודעים המונעים מלענות אמנים, גדל שכר עניית אמנים... היו רודפים לילף לשמע ולענות, 'כאשר ירדף הקרא [מין עורף] בהרים' (שמואל א' כו כ), והיו ששים על עניה אחת כמוצא שלל רב".

כבוד וגדלה בעבור עניית אמן

רבנו בחיי (שמות יד לא) כתב כי כל המכבד את הקדוש ברוך הוא בעניית אמן, עליו נאמר (שמואל א' ב ל): "כי מכבדי אכבד". ואכן במסכת חלין (פז א, ע"פ רש"י ט"ז ד"ה ארבעים) מספר על צדוקי אחד שהתעקש להשאר במקום הסעדה עד לאחר ברכת המזון כדי לענות אמן אחר הברכות, וזכה שהוא וצאצאיו במשך כמה דורות נמנו על גדולי רומי וחשוביה.

בעבור אמן אחת

המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין מסר משמו של הסבא מקלם אמרה נוראה, המביעה של גדל יקרטה ועמק שכרה של המקפידים על עניית אמן: "כדאי לו לאדם להבא ולחיות חיים ארכים ואפלו לסבל גיהנם, בשביל השכר שצפוי לו עבור עניית אמן פעם אחת" (אור יחזקאל ח"ג עמ' רעה).

יש שהביאו משמו גרסה שונה מעט לאמרה זו: "כדאי לו לאדם להבא ולבוא לעולם הזה, ואפלו לסבל יסורי איוב שבעים שנה, בשביל פעם אחת לענות אמן" (תפלת חנה [לרבי ראובן מלמד] עמ' יד).

למערכת 'וכל מאמינים'

בראשית דברי אני מבקש להודות על העלונים המשקעים, ובמיחד על העלון של פרשת בא, שבו הבאתם הסבר מתמצת על מקור וסגלת המנהג של אמירת ברכות השחר בחברותא. הדברים שנכתבו במלאכת מחשבת עוררו אותי וגם רבים ממידעי. פה לחי!

התפעלתי גם מהספור שהבאתם על האב שהקפיד על 'מאה ברכות' וזכה שבנו ישוב לדרך הישר. רציתי להעיר בענין זה כי ב'כל בו' (סי' א) מובא כף: "לפי שהיו מתים בכל יום מאה בחורים, עמד דוד מלך והתקין מאה ברכות ונעצרה המגפה שנאמר (שמואל ב' כג א): 'ונאם הגבר הקם על' - 'על' בגימטריה מאה".

על פי דבריו שעקר המגפה היתה בבחורי ישראל, כתב בספר הקדוש 'אור פני משה' (מגלת איכה) שיש חובה מיחדת לחנך את הבחורים והנערים בישראל לאמירת מאה ברכות, ואף הביא סמך לכך מן הפסוק (איכה ג כז): "טוב לגבר כי ישא על בנעוריו" - 'על' בגימטריה מאה, והינו שטוב לאדם שפבר מנעוריו יקבל על עצמו את על אמירת מאה ברכות [ויש להוסיף כי 'ישא' ראשי תבות 'יברך שיענה אמן']".

חשבתי להוסיף שלכך אנו מברכים את נער בר המצוה שיזכה לקבל "על תורה ומצוות" - 'על' בגימטריה 'מאה', וזוהי הברכה, שפבר מראשית דרכו יקבל עליו חיוב מאה ברכות, שפאמור הוא חיוב מיחד לבחורי ישראל.

ביקרא דאורייתא,

הרב חנוך ברגמן, - ירושלים.

נתן לשלח מכתבים
לפקס שמספרו 08-9746102
או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

צדיק באמונתו

אמן וברכות במשנת בעל ההלולא

הר היתים

רבי מאיר פאפירש ב' באדר תכ"ב

המקבל רבי מאיר הפהן

פאפירש נולד בקראקא שבפולין בשנת שפ"ד. עוד מילדותו התבלט בכשרונוותיו המיוחדים, ובהיותו בן שלוש עשרה כבר החל ללמד קבלה. הוריו שנוכחו בהצלחתו שלחוהו לירושלים ללמד קבלה מפי גדולי מקבליה. בעלייתו, אכן, היה לאחד מעמודי התווך בישיבת המקבלים בירושלים. רבי מאיר טרח לאסוף ולסדר את כתבי האר"י הקדוש בספר הנודע 'עץ חיים', וחלקו רב ברבים מכתבי האר"י המצויים בדינו כיום.

החיד"א (שם הגדולים' מערכת גדולים מ כז) מעיד כי רבנו חבר ל"ט ספרים, אולם רק חלק מהם נדפסו. בב' באדר תכ"ב בהיותו בן שלושים ושמונה בלבד נפטר בירושלים ונקבר בהר היתים.

אמן אחר ברכות השחר - אפלו מאה פעמים

בספרו 'אור צדיקים' (עמוד התפלה ו ב) מביא רבנו את הנהגת האר"י לענות מדי בקר 'אמן' אחר המברכים 'ברכות השחר' בבית הכנסת, אפלו היו מאה. רבנו אף פוסק הנהגה זו הלכה למעשה בספרו 'אור הישר' (עמוד העבודה ז): "צריך האדם לענות אמן אחר ברכות השחר, אפלו שומען מאה פעמים".

תפלה על פונת אמן מדי בקר

רבנו מאיר מאד ביקר ערכה של כל אמן ואמן ובעמק הפונה שטמון במלה זו. בידועו כי לפי שמרבים בעניית אמן, קשה לכוון פראוי בכל אמן ואמן. בספרו 'אור צדיקים' (תקון תפלה סעף נב), תקן רבנו תפלה קצרה לאומרה לפני התפלה, והוא מורה לכל אחד להחזיק תפלה זו בתוך סדורו, וזה גסחה:

"רבנו של עולם, גלוי וידוע לפניך שאני בשר ודם ואין בי כח לכוון פונת אמן פראוי; בכו 'הי רצון מלפניך, שתהא עולה פונה שלי עם פונת אמן מאותן השרידים שיודעים לכוון פראוי".

אתחיל אף יום

03-913-9191

קול אמונים - קו התכן של בני אמונים
חזוקים יומיים | ספורים מרתקים | מגון תכנים

